

# Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 32

LJUBLJANA, DNE 5. AVGUSTA 1937

LETO X.

100.000

## Najmanjše mezde odrejene

### Odredba bana dravske banovine

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je zadnje dni meseca julija izdal poročilo o številu pri njem zavarovanih delavcev. Mesечно povprečje je bilo junija 99.603. Ugotavlja, da je od lanskega leta naraslo število zavarovancev za dobrih 13.000. Napram prejšnjim letom je porast še večji. Tudi vsi drugi naši časopisi prinašajo ta poročila in ugotavljajo, da smo na poti v »konjunkturo«.

Vendar je stvar nekoliko drugačna. Ne smemo namreč pozabiti, da smo imeli leta 1929. že tudi 100.000 zavarovancev pri OUZD v Ljubljani. Enako je z rudarskimi in kovinarskimi bratovskimi skladnicami; z železničarskim soc. fondom, z nameščenskimi TBPD. Vsi ti naši socialni zavarovalni zavodi kažejo prav isto sliko, ki je za vsakogar, ki si jo malo bliže in pazljiveje ogleda — porazna. Polnih 8 let smo se pri nas v Sloveniji vrteli v krogu in nismo napredovali, kakor nam kaže ta enostavna primerjava, niti za korak. Kolikor so zrasle nove stroke v industriji in obrti, toliko smo morali starih »demonstrirati«. Tako smo danes v socialno-gospodarskem pogledu na slabšem, kot smo bili pred 8 leti. Vendar danes ne mislimo podrobneje razpravljati posebej o teh vprašanjih. Hočemo le na kratko razgrniti in pokazati rak-rane v našem socialnem in gospodarskem življenju, ki nam postajajo ravno pri razmotrivanju gornjih dejstev tako prepričevalno očitne.

Cenimo, da je danes po podatkih naših zavarovalnih uradov v Sloveniji vsega okoli 130.000 delojemalcev. Kaj se to pravi? Nič drugega, kakor da postaja Slovenija vsak dan bolj in bolj delavska dežela. To pa pomeni, da postajajo tudi delavska vprašanja po svoji naravi nujno veljavna, da postajajo splošna ljudska in narodna vprašanja. Če gledamo na gospodarski razvoj pri nas, postajajo morda celo prav prvenstvena.

Delavsko vprašanje je danes pri nas neločljivo povezano tudi s kmet-skimi križi in težavami. S tem nemožemo trditi, da je kmetško vprašanje manj pereče in manj važno. Nasprotno! Kmečko vprašanje se ravno radi povezanosti z delavskim usodno zaostuje.

Gornje ugotovitve nam to jasno izpričujejo. Pomislimo samo, kje se je zaposleval in kaj je delal vseh teh 8 let ves prirastek ljudskega narasčaja, ki znaša po statistikah letno več kot 6000 delovnih moči. Kje drugje, če ne na kmetih? In od kod prihaja večina teh delovnih moči, če ne zopet s kmetov? To kaže jasno, kako ozko je povezana usoda našega kmečkega in delavskega ljudstva.

Če vse to motrimo s stališča ljudskih zahtev po pametni preureditvi sedanjih nezadovoljivih razmer, se nam odpirajo preširna polja težkih in zamotanih socialnih in gospodarskih vprašanj, ki je njih praktično reševanje vsak dan bolj pereče in nujno. To pa ne morda samo zaradi delavskih in kmečkih koristi, temveč zaradi blaginje vsega naroda.

Na podlagi čl. 2., odst. (1) in (2), uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu (\*Službene novine kraljevine Jugoslavije z dne 13. februarja 1937, št. 33/XI/58)\* odrejam sledeče minimalne mezde na ozemlju dravske banovine:

#### Člen 1.

(1) Minimalne mezde nekvalificiranih delavcev (delavk) znašajo na uro v dinarjih:

| V strokah navedenih v čl. 2. te odredbe pod | Za delavce (delavke) v starosti nad 18 let                                           |                                                    | Za delavce (delavke) v starosti pod 18 let |
|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------|
|                                             | v industriji ne glede na kraj ter v trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci | v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci |                                            |
| a                                           | 3.—                                                                                  | 2.75                                               | 2.50                                       |
| b                                           | 2.75                                                                                 | 2.50                                               | 2.25                                       |
| c                                           | 2.50                                                                                 | 2.25                                               | 2.—                                        |

(2) Za stroke, navedene v čl. 3. te odredbe, ne veljajo te minimalne mezde.

(3) Za stroke, navedene v čl. 4. te odredbe, se minimalna mezda ne predpisuje.

(4) Za odmero višine minimalne mezde je merodajen kraj obratovanja, ne pa sedež podjetja.

(5) Kot industrijska podjetja se smatrajo ona, na katera se nanaša § 32., odst. (1), zakona o obrti.

#### Člen 2.

(1) Po lestvici, navedeni pod a) razpredelnice v čl. 1., odst. (1), te odredbe, se odrejajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Rudarstvo; lomljenje, drobljenje in izbiranje kamna, peska, gramoza; kopanje gline, kaolina, peska; cementarne; apnenice; topilnice, livarne in valjarne železa, bakra in drugih kovin, livarne železa; izdelovanje žice; izdelovanje in popraviljanje finih armatur, aparatov, instrumentov itd.; izdelovanje predmetov iz plemenitih kovin; izdelovanje, popraviljanje, montiranje in demontiranje strojev, konstrukcij, kotlov, rezervoarjev, dvigal itd.; izdelovanje kemičnih izdelkov; izdelovanje barv, lakov, firneža, kita, črnila, mazil, lepil, pečatnega voska, krede itd.; predelovanje katrana in smole; destiliranje lesa, pridobivanje oglja, tanina in drugih ekstraktov; izdelovanje

\* Službeni list št. 103/15 iz l. 1937.

Prvi pogoj zato pa je, da vsa ta vprašanja res temeljito poznamo, da se zanje poleg strokovnjakov zanima tudi ostala javnost, zlasti pa, da jih prav poznajo tisti, ki so po svojih položajih posebej poklicani za to. Žal vlada danes pri nas tudi v tem oziru, kakor v mnogih drugih, usodna nejasnost in nered. Vsak govori o vsem. Če ima kaj moči, je njegovo mnenje celo kakor nezmotljiv, edino odrešenilnik, čeprav je še tako prazno in neumno.

Pa tudi drugače se pri nas resno in iskreno za ta težka vprašanja zanima prav malo takih ljudi, ki imajo potrebno temeljno znanje. Mnogi sposobni od njih so v službah, kjer morajo molčati, ali pa celo proti svojemu prepričanju in resnici govoriti in pisati, kakor hočejo njihovi delodajalci. Drugi pa, ki bi lahko res kaj stvarnega delali in pomagali, ne dobe prilike za to ali pa jim to celo onemogočajo. Ljudstvo samo pa po večini ne more dognati jedra svo-

nitroceluloznih in podobnih izdelkov (iz celuloide, bakelita, kolodijuma itd.); predelovanje nafte, mineralnih olj itd.; izdelovanje mazil, mazilnih olj; topilnice loja in masti; svečarne; milarne; plinarne; električne centrale; pivovarne; izdelovanje slada, špirta in kvasa; tiskarne; fotografija; izdelovanje klišejev, pečatov, tiskarskih plošč itd.; graverji, dimnikarji; dezinfekcijski zavodi; pogrebni zavodi.

(2) Po lestvici, navedeni pod b) razpredelnice v čl. 1., odst. (1), te odredbe, se odrejajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Kiparstvo; klesarstvo; izdelovanje cementnih izdelkov in umetnega kamna; izdelovanje mlinskih kamnov, brusov itd.; lončarstvo; steklarne; brušenje, jedkanje, slikanje, oblaganje, ali podobno obdelovanje stekla; izdelovanje in obdelovanje litega železnega in kovinskega blaga; kovačnice orodja, srpov, kos itd.; pilarne; izdelovanje vijakov, zakovic, žebeljcev, verig in drugih kovanih predmetov; kovači; kolarji; kotlarji; zavodi za kovanje, tiskanje in stiskanje kovin; izdelovanje ključavničarskih izdelkov; ključavničarji; instalaterji kurjav, sanitarnih naprav, vodovoda, plina, dvigal, električnih napeljav in naprav ter podobnih instalacij; predelovanje pločevine v kuhinjski pribor, svetlobne objekte, škatle, sode, peči, galanterijske predmete in podobno; pocinkanje in emajliranje pločevine in predmetov; predelovanje žice v mreže, vrvi, žičnike, igle, zaponke itd.; izdelovanje kablov, izolirane žice, vrvi, elektrotehničnih instalacijskih predmetov, baterij, akumulatorjev itd.; izdelovanje predmetov iz kovinskih spojin; galvanoplastika; puškarji; mehaniki; strugarji; izdelovanje in popraviljanje električnih strojev in naprav; fini mehaniki; izdelovanje in popraviljanje klavirjev, orgel, harmonijev, glasbil, gramofonov, gramofonskih plošč itd.; izdelovanje in popraviljanje prevoznih sredstev (čolnov, letal, koles, vozov, avtomobilov, karoserij itd.); izdelovanje farmacevtskih kozmetičnih, parfumerijskih in podobnih izdelkov; voščarji, medičarji; predilnice, tkalnice, apreture, barvarne in tiskarne tekstilnega blaga; izdelovanje vate; izdelovanje sukanca; izdelovanje celuloze, papirja in lepenke; predelovanje in konfekcija papirja; kartonaže; knjigoveznice; izdelovanja usnja; izdelovanja gumijastih predmetov; izdelovanje čevljev in druge obutve; izdelovanje jermenarskih, sedlarskih, torbarskih in usnatih ali podobnih galanterijskih predmetov; tapetniki in

dekoraterji; tesarji; impregnacija lesa; izdelovanje pohištva razen upognjenega, ležalnih in vrtnih stolov ter podobnih množinskih predmetov; izdelovanje lesenih stavbenih delov, lesenih modelov; mizarji; izdelovanje ščetk in metel; izdelovanje košar in drugih pletenih predmetov; izdelovanje glavnikov in drugih predmetov iz celuloide, roga in kosti; pekarne; slaščičarne; izdelovanje cikorijske, surogatov za kavo, žitne kave; prženje kave; mlinci za dišave; izdelovanje ribjih, mesnih in zelenjadnih konserv; predelovanja mesa; klavnice; mesarji in klobasičarji; čiščenje črev; predelovanje mleka; izdelovanje likerjev, žganja, sokov, esenc itd.; izdelovanje sodavice, brezalkoholnih pijač itd.; izdelovanje octa; izdelovanje in pridobivanje ledu; zdravilišča, kopališča; krznarji; kemično čiščenje in barvanje perila in obleke; pralnice; zavodi za čiščenje stanovanj in pohištva ter za shranjevanje preprog in pohištva; gradnja, vzdrževanje, popraviljanje cest, mostov, železnic, vodogradnje; tlakovanje in asfaltiranje; gradnja nad zemljo, zidarstvo in gradb. tesarstvo, studenčarstvo, krovstvo, polaganje podov in zidnih oblog; slikarstvo; čiščenje oken, portalov itd.; brivci, frizerji, zavodi za negovanje telesa; trgovine, denarni zavodi, zavarovalnice; trgovinske in podobne pisarne; kinematografi.

(3) Po lestvici, navedeni pod c) razpredelnice v čl. 1., odst. (1), te odredbe, se odrejajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Gojenje, perutnine; vrtnarstvo, opekarne; izdelovanje šamotne opeke; vrvarne; izdelovanje pletenin na tvorniški način; izdelovanje čipk, vezenin, pozometrije in umetnega cvetja; gozdna dela; žage; rezanje in cepanje drv; izdelovanje lesne volne; sodarji, drobljenje in mletje lesne skorje; izdelovanje parketov, lesenih rolojev in žaluzij, čepov, palic in držajev za dežnike, lesenih klincev; izdelovanje predmetov iz plutovine; mlinci; izdelovanje testenin; izdelovanje biskvita, kekse itd.; izdelovanje čokolade, kakava, kanditov in drugih sladkornih predmetov; sušenje in vkuhanje sliv in drugega sadja; izdelovanje marmelade; črpanje in pripravljanje mineralne vode; izdelovanje perila, steznikov, kravat in podobno; izdelovanje obleke; izdelovanje klobukov, slamnikov, kap, tulcev; modistke; izdelovanje rokavic; industrije in obrti, ki niso navedeni v tem členu, niti v členih 3. in 4. te odredbe, ter se tudi po upoštevanju določb člena 5. ne dajo uvrstiti v doslej

jih nadlog in zato le tarna in jadikuje ter naseda demagogom, ki mu prinašajo vsak dan novo rešitev iz vseh težav in bridkosti.

A to smo hoteli le mimogrede tudi omeniti, ker je z vsemi našimi socialnimi in gospodarskimi težavami tako ozko zvezano.

Najvažnejše je namreč to, da so vsa ta vprašanja potiskali v našem javnem življenju prav do danes nekam ob stran, kakor da sploh niso važna, ali kakor da so vsaj manj važna od drugih. Zato naša politična javnost ravno v teh težkih časih ni dala, razen redkih izjem, pravih, za resno stvarno delo usposobljenih, gospodarsko- in socialno-političnih delavcev. Nasprotno, ravno politična javnost, politične stranke so bile tiste, ki so odrivale vsa naša socialno-politična in gospodarska vprašanja z dnevnega reda in pri vsaki malenkosti silile v ospredje čisto politične vidike. Vse, tudi naj-

bolj umerjene delavske težnje in zahteve so jim bile največkrat le nerganje, če ne še kaj hujšega. To ni bila prava ljudska politika, marveč je bila politika neljudske politične slepote. Zato so nujno prišla v ostro nasprotje s to politiko vsa tista resnično ljudska gibanja in vsi tisti posamezniki, ki so vsaj malo prav gledali na naš socialni in gospodarski razvoj ter ga iskreno hoteli naravnati v zdravo smer.

Tako smo silno mnogo zamudili in je že skrajni čas, da začnemo z resnim stvarnim delom brez vsake demagogije. Treba nam je dela, ki bo iz dneva v dan prispevalo k obli blaginji našega ljudstva in ustvarjalo trajne temelje za boljši socialni in gospodarski položaj slovenskega naroda. A vse to treba delati premišljeno in trezno, brez pretiravanja in zlasti brez demagogije. Kajti demagogija se kruto masčuje nad svojimi očeti, ljudstvu pa prinaša le nezasluženo škodo in žrtve.

# Poselska zveza

## Kronika

Poleg dobrodelnega odseka je bil v Zvezi služkinj ustanovljen tudi dramatični odsek. Nudil je našim dekletom mnogo izobrazbe in zabave. Oprijele so se ga z vso marljivostjo in točno prihajale k vsem vajam. Marsikatero večerno uro so žrtvovale za to, ko so morale ves dan trdo delati. In njihov trud ni bil zaman; kmalu se je pokazal lep uspeh. Začele so korajžno nastopati ne samo na domačem odru, marveč tudi na lepem odru nekdanjega Ljudskega doma, v Rokodelskem domu, v Delavski zbornici in drugje. Vsi posetniki teh prireditev so se čudili dovršenosti njihovih nastopov.

Predstave brez petja so gotovo predolgočasne. Zato se je ustanovil kmalu še pevski odsek, katerega je več let poštvalno vodil preč. g. prof. Anžič. Pevske vaje so bile redno vsak četrtek. Običajno je te vaje posečalo 60–70 deklet. Nastal je kar hitro močan pevski zbor, ki se je tako usposobil, da je nastopal tudi skupno z drugimi znanimi zbori iz Ljubljane.

V našem Alojzijevešču je zato zaživelo zares živahno življenje naše mladine. Kajti tu so bile še naše sosede delavke in trgovske nastavljenke, ki so prirejale poučne šivalne tečaje, imele so knjižnico, tamburaški zbor itd. Celotno delo v Kre-

kovi prosveti je vodil tedanji stolni vikar g. Zabret.

Pri tako obilnem delu je bilo tudi Alojzijevešče večkrat pretesno in ni bilo prostorov za vse sestanke, seje, vaje itd. Kje je imela pa takrat prostore in pisarno naša strokovna organizacija Poselska zveza? Kaj lahek odgovor! Na prostem, in sicer pod milim nebom — na Vodnikovem trgu. Uradne ure so bile ob delavnikih ponajveč od 8–10 dopoldne. Uradovale so po potrebi vse odbornice. Ob nedeljah in praznikih pa je bil uradni čas cel popoldan po vseh ulicah in cestah bele Ljubljane. (Nadaljevanje prihodnjiki.)

Pretečeni mesec je praznoval 25 letnico mašništva preč. g. kranjski dekan Matija Škrbec. Tudi hvaležne služkinje mu iskreno čestitamo!

25 let službe je izpolnila naša agilna članica Sukovič Ana pri g. Kambič na Aleksandrovi cesti 4. To je pač redek jubilej. Zato čestitamo tako spoštovani g. Kambič kakor tudi naši ugledni in zvesti tovarišici Anici.

16. julija na praznik karmelske Matere božje je umrla naša bivša članica Ana Čadež. Priporočamo jo v molitev.

## Iz centrale

Obveščamo vse služkinje, da se bo v bližnjem času začel kuharski tečaj v »Služkinjskem domu«. Tečaj se bo vršil v večernih urah, tako da se ga bodo mogle udeleževati vse služkinje, tudi tiste, ki so v službah. Te zadnje seveda s pri- voljenjem gospodinje.

Priredili bomo tudi šiviljski tečaj in tečaj za poduk nemščine. Prav tako v večernih urah. Prosimo, da se dekleta, ki imajo namen, udeleževati se teh tečajev, prav kmalu prijavijo.

Članicam »Pevskega zbora služkinj« sporočamo, da se bodo letos pričele pev-

ske vaje takoj po počitnicah. Naprošamo jih, da povabijo k zboru tudi nove mlajše služkinje.

Ker nekatere tovarišice večkrat sprašujejo, kaj je s starostnim zavarovanjem, jih vse obveščamo, da se bo to zavarovanje začelo izvajati s 1. septembrom 1937. O tem pa bo »Delavska Pravica« še obširneje pisala.

Prijave za tečaje in vse druge informacije ter nasvete — v Poselski zvezi, Miklošičeva c. 22/I. (Delavska zbornica).

## Zvišanje plač v »Titanu«

Pred časom smo poročali, da so kamniški kovinarji, zaposleni v tovarni »Titan« v Kamniku, vložili pri podjetju zahtevo po zvišanju plač in sicer za 6% na dosedanje plače. To svojo zahtevo je delavstvo utemeljevalo s tem, da so se cene življenjskim potrebščinam znatno zvišale, kakor tudi, da je lani ob sklepanju kolektivne pogodbe podjetje naglašalo, da bo vrnilo navedenih 6% pred leti znižanih plač, čim nastopi nekoliko boljša konjunktura. Po vseh znakih sodeč je ta letos vsaj delno nastopila, — pri tem pa, kakor rečeno, so se še podražile življenjske potrebščine, ter je zaposleno delavstvo povsem upravičeno do zahteve po zvišanju plač.

Vršile so se tri razprave, pri katerih so sodelovali zastopniki strokovnih organizacij Delavska zbornica in obratni zaupniki. Prav tako so se vršila tudi zborovanja delavstva, na katerih so bila poročila o poteku razprav. Končno se je na razpravi 2. julija dosegel sporazum. Podjetje je nudilo 3% zvišanje plač, kar je delavstvo končno tudi sprejelo. Povišanje plač za 3% je tako stopilo v veljavo dne 30. junija 1937.

Ni to veliko, vendar za razmere in položaj kamniških kovinarjev razmeroma mnogo. Zato še posebno velja prislovica: Tudi počasi se daleč pride. Treba je samo, da delavstvo čuva svojo enotnost in slog, pa bo borba za izboljšanje položaja lažja.

navedene stroke v čl. 2. in tudi ne v stroke po členih 3. in 4. te odredbe.

### Člen 3.

V strokah: izdelovanje pletenin na netovarniški način; izdelovanje kopit in podpetnikov, struženje lesa in izdelovanje drobnih in galanterijskih lesenih predmetov, kakor igrače, suha roba itd., ne glede na način izdelovanja; izdelovanje upognjenega pohištva, ležalnih in vrtnih stolov in podobnih množinskih predmetov, ne glede na način izdelovanja; izdelovanje in popraviljanje dežnikov in sončnikov — znaša minimalna mezda ne glede na kraj obratovanja za delavce (delavke) v starosti nad 18 let 2 din na uro, za delavce (delavke) v starosti pod 18 let pa 1.80 din na uro.

### Člen 4.

Minimalne mezde se ne odredajo: Za gostilniška podjetja po § 76. zakona o obrtih, monopolne tovarne, izdelovanje razstreliv, cestne železnice, nakladanje in raztovarjanje blaga ter za rudarska združena podjetja, ki zaposlujejo samo člane.

### Člen 5.

Poimenovanje posameznih gospodarskih strok je izvedeno skladno z nevarnostno tabelo, izdano z naredbo ministra za socialno politiko in narodno zdravje z dne 29. septembra 1934, št. št. 42.546 (»Sl. list« št. 698/92 ex 1934). V primerih, kjer obstoji dvom o uvrstitvi podjetja v pripadajočo stroko po tej odredbi, je merodajna uvrstitve po nevarnostni tabeli. V obratih, ki obratujejo v oddelkih, kateri spadajo v razne stroke po tej odredbi, oziroma po imenovanju nevar-

nostni tabeli, se plačujejo minimalne mezde, ki pripadajo dotičnim strokam, ako so ti oddelki samostojni. Ako pa ti oddelki niso samostojni in se delavci (delavke) uporabljajo v obeh ali v več strokah, se plačuje višja minimalna mezda.

### Člen 6.

Za kvalificirano delavstvo in vajence ne veljajo minimalne mezde, odredene s to odredbo, temveč se bodo mezde za kvalificirano delavstvo in odškodnine za vajence odredile kasneje. Vendar pa se kvalificiranemu delavstvu ne smejo plačevati nižje mezde od mezd, določenih s to odredbo za nekvalificirano delavstvo v dotični stroki.

### Člen 7.

Zasluge delavcev, ki delajo v akordu, ne sme biti manjši od zasluga, ki se mora po tej odredbi plačevati za urno delo.

### Člen 8.

(1) Za osebe, ki dobiva plačo mesečno, se določi mesečna plača s 25 dnevnimi plačami, za osebe, ki dobiva plačo letno, pa se določi letna plača s 300 dnevnimi plačami.

(2) Delavcem, ki dobivajo na račun plače hrano in stanovanje, se zaračunava hrana z 8 din na dan, stanovanje pa z 2 din na dan.

### Člen 9.

Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu kr. banske uprave dravske banovine«.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani, dne 31. julija 1937.

Namestnik bana pomočnik: dr. Majcen s. r.

## V tovarni „Kansky“

## Delavstvo je doseglo zvišanje plač

Kot smo že poročali, je podjetje do zadnjega časa odločno odklanjalo zahteve delavstva po povišanju plač. Okrajno glavarstvo je dne 29. julija odredilo ponovno razpravo na licu mesta. Tik pred razpravo pa je podjetje pristalo na zvišanje plač, o čemer je obvestilo delavstvo. Plače so bile zvišane od 25 do 50 par na uro.

Delavstvo je bilo s tem poviškom zaenkrat zadovoljno. Od povišanja pa sta bili izvzeti dve delavki, katerima se ne more očitati, da nista sposobni in pridni, ker obe opravljata važnejša dela v tovarni in sta zato imeli že tudi do sedaj nekoliko višjo plačo. — Upravičeno poudarjamo, da se jima plača ni povišala le zato, ker sta obe v prvih vrstah organizacije in je ena od obeh tudi izvoljena delavska zaupnica. S tem je podjetje ponovno dokazalo, da mu ni za to, da bi bilo v dobrih odnosih z delavstvom. — Očividno ima tako postopanje svoje posebne namene, ki se ne dajo skriti.

Zastopnik okrajnega glavarstva se je mogel uveriti, da hoče podjetje

na ta način izvajati konsekvence radi nastalega gibanja za zboljšanje plač. Poudarjamo, da organizirano delavstvo ne bo dalo podjetju nikakega povoda za preganjanje. Nasprotno, delavstvo bo storilo vse, da bo v polni meri zadostilo svojim dolžnostim pri delu. Prav tako bo delavstvo stremelo za tem, da bo s podjetjem v čim boljših odnosih. Prav bi bilo, da bi tudi podjetje spoznalo, da uspeh dela zavisi v glavnem od pravilno urejenih delovnih in plačilnih razmer. V podjetju sta dva: tisti, ki delo daje, ter tisti, ki delo vrši. Oba faktorja imata svoje pravice pa tudi svoje dolžnosti. Če se oba tega v polni meri zavedata, odpadejo vsi spori, kar je koristno za obe strani.

Delavstvo je s tem svojim gibanjem moglo spoznati, da je le organizacija tista sila, ki mu more varovati njegove koristi. Prav zato se bo delavstvo v bodoče še tesneje oklenilo svoje organizacije, ki bo vselej in povsod znala braniti pravico in preganjati krivico.

## Tekstilno delavstvo

Kranj. V nedeljo 8. avgusta se bo vršil v moški obednici Delavskega doma sestanek tekstilnega delavstva točno ob 9 dopoldan. Vsi obratni zaupniki, organizacijski zaupniki in člani naj se tega sestanka zanesljivo udeležijo. Na zadnji odbovi se je odbor strokovne skupine tekstilnega delavstva naredil načrt, po katerem se bo skušalo poživiti delavski pokret po kranjskih tekstilnih tovarnah. Na sestanku bomo razpravljali o izvajanju kolektivne pogodbe po kranjskih tovarnah, o najmanjših plačah itd. Sestanek je zelo važen, zato se ga udeležite polnoštevno.

Dolnja Lendava. V nedeljo 25. julija smo imeli svoj redni članski sestanek naše skupine JSZ, na katerem je bil navzoč tudi tov. Rozman Peter iz Maribora, ki nam je povedal marsikaj važnega. Delavkam madžarske narodnosti je govor tajnika raztolmačila naša agilna tajnica skupine tov. Bogar Marijeta. V naših pri- likah je skupnost delavstva nujno potrebna, da bi se nam delovne razmere, predvsem pa plače, kaj zboljšale. Čudno, da nekateri iz vrst delavstva tega ne razumejo in se jim zdi, da vrše najbolj važno delo, ako sejejo med delavstvom spor in razdor, namesto slogo in ljubezen. To predvsem v tovarni pletenin Blau & Bartuš. Vkljub njihovem prizadevanju, da bi nas krščanske delavke oblatili in našo krščansko organizacijo zbrisali, gre šte- vilno naših članic navzgor in samo naša organizacija ima že pokazati uspehe.

## Kamnolomci

Reka — kamnolom. V našem kamnolomu je postajalo delo iz dneva v dan vedno bolj nevarno za življenje delavcev. Hrib je postal že tako podkopen in zrahljan od razstrelb, da je bilo vsak čas pričakovati plaz. Zaradi močnega deževja se je del plazil zrušil že v noči na soboto, v nedeljo pa se je odtrgala ogromna skala in se z zemljo vred sprožila v kamnolom. S tem je narava sama poskrbela za našo življenjsko varnost, za katero se nihče drugi ni pobrigal. Delodajalci so le šli kubike gramoza, kolikor smo ga mogli dnevno producirati. Najprvo so želeli, da bi vsaj 60 kubikov napravili na dan, potem se jim je ta želja kmalu povišala že na 80. Sedaj pa, ko ga dnevno napravimo 100 kubikov, bi ga že radi kar 150. Pri isti plači in pri istem številu delavstva. Najprvo so nam dali nagrade ob izplačilu vsakemu po 15 din, pri naslednjem izplačilu samo 10 din, pri zadnjem pa nič več. Storitev bodi vedno večja, plača pa vedno manjša. Inozemci imajo mesečne plače celo po 3200 din in skoraj nič ne delajo, ali pa nikdar tako težko kot mi domačini, naša plača pa je na uro komaj din 3.50. Izračunali smo vse točno in ugotovili, da ima firma zelo velike dobičke, zato smo se postavili na stališče, da zahtevamo tudi za nas primerno večje plačilo. Boriti se hočemo, da bo slovenski delavec na svoji zemlji svoj gospod, ne pa inozemec, ki iz našega naravnega bogastva in iz znoja in žuljev našega delavca vleče same profite.

Zgornja Bistrica. Najnovejši dogodek pri nas je zmaga naših zahtev pred sodiščem, katero je razsodilo, da nam banska uprava mora plačati nadure. Dolgo se je vlekla ta pravda in končno je zmagal zakon in naša pravica. Zadnji čas so na-

stopile tudi druge nerednosti in smo morali prositi JSZ za nujno posredovanje pri delodajalcih. Pogajanj se je udeležil tov. Rozman P. in se je dosegel sledeči sporazum: Mezde se bodo odslej izplačevale v kamnolomu in nič več v gostilni. Zaključni računi mezd bodo ob koncu meseca, vendar pa bo vsak delavec ob 15. v mesecu mogel dobiti predjem v višini svojega zasluga. Izvajala se bo vsa delavska zakonodaja in slabše plačnemu delavstvu se poviša mezda. Tovariši! Videli ste, da nam je takoj slabše šlo, ko smo nekoliko popustili v organizaciji. Zato pa jo sedaj toliko bolj krepko poprimimo, predvsem pa poravnajmo vsi zaostalo članarino. Kdor organizacije drugače ne pozna in ne išče, kakor samo tedaj, ko se mu godi sila in krivica, ta ni zaveden delavec, marveč coklja. Take- mu se odslej mora vsaka pomoč odreči. Red mora biti povsod tudi v delavski organizaciji.

## Razne stroke

Ormož. Dnevno časopisje je razkrilo, da je v Mariboru tajnik rdeče organizacije »Saveza gradjevinskih radnikov« drug Vinko Šerc poneveril 12 »jurjev« članarinskega denarja, ki so mu ga plačali naši zidarji in stavbinski delavci. Vse da je lepo priznal orožnikom. — V zgodovini rdečega socialističnega gibanja — tudi med Slovenci — to ni nič tako novega in posebnega ter se o tem pisariti sploh ne bi izplačalo, ako ne bi bila oseba vzornega sodruga Šerca, za našo skupino omembe vredna. Sodrugi Šerc je vedno udrihal z vsemi demagoškimi izrazi marksističnega slovarja po naši krščanski JSZ in po njenih ljudeh, kjer je le mogel. Ko smo letos v Ormožu pri- pravljali ustanovni občni zbor skupine, h kateri naj bi pristopili tudi zidarji in vsi stavbeni delavci, je ravno ta Šerc pisal na naše zidare posebno pismo, kako naj pokažejo hrbet JSZ. Pa mu ni uspelo. Stavbinsko delavstvo se je organiziralo v JSZ in je dejanski s tem sodrugu Šercu pokazalo hrbet. Sedaj ob tej dogodivščini, pa ima naše stavbeno delavstvo popolno potrdilo, da je s tem, ko je rdeče odklonilo, prav ravnalo. Kolikor denarja ne pobašejo v svoje žepne razni njihovih krajevnih generalov, pa gre v centralistično blagajno marksistične veleposode v Belgradu. Slovenski delavci in delavke! Kdaj boste vsi do zadnjega spoznali in razumeli, da, kjer se sramoti vera in Bog, tam ni poštene vesti in tudi ne poštenih prstov. In da bi se tedaj vseh takih prerokov in njihovih organizacij na daleč ogibali in tudi izognili.

## Delavska pravica

Izbija vsak četrtek popoldne, v stališju poslušala dan prej. Uredništvo in uprave: Miklošičeva c. 22/I. Neotkrivane pisma se ne sprejemajo. Oglaš, reklamacije in naročila ne upravnice: Miklošičeva c. 22/I. Oglaš po ceni: Telefon 245. Številka četrtnega računa 14.500

Posebna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—; za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Vrežejo in za uredništvu odgovorje: Lamberde Peter • Izdaja za konzervir Delavske Pravice: A. Žumer • Za jugo- slovanstvo tiskarno v Ljubljani: K. Čet

## JSZ osvaja Notranjsko

Delavci, zaposleni v železniškem kamnolomu na Verdu, so tri leta ugrabili, v katero organizacijo bi se organizirali. Odločili so, da v tisto, ki bo pokazala, da zanje kaj naredi. Mo so začeli gibanje za zboljšanje plač, so se obrnili na Jugoslovansko strokovno zvezo, ki jim je priborila povišek 50 par na uro.

Dne 22. julija jim je bilo sporočeno, da bo drugi dan zdravniški pregled in da bodo bolniško zavarovani pri železniški bolniški blagajni. To bi bil zanje velik udarec. S tem bi izgubili pravico do brezposelnih podpor v zimskih mesecih, ko delo v kamnolomu počiva. Obrnili so se za pomoč na JSZ, ki je podvzela na železniški direkciji odločne korake in

dosegla, da je delavstvo ostalo zavarovano pri OUZD.

Dne 25. julija se je zbralo v Rokodelskem domu na Vrhniki 120 kamnolomcev. S tolikšno udeležbo na sestanku (saj so prišli iz krajev od Logatec do Borovnice in iz oddaljenih hribovskih vasi) so pokazali, da si hočejo po organizaciji varovati svoje pravice in se nadalje boriti za zboljšanje svojega položaja. Izrekli so zahvalo in priznanje Jugoslovanski strokovni zvezi, ki jim je priborila tolik uspeh. In ker je organizacija pokazala, da ji je prva naloga, iti v boj pa pravice delavcev in da je res delavska organizacija, so ji izrekli največje priznanje in zaupanje s tem, da so vsi stopili v njene vrste.

## Krinko z obraza!

## Kdo „hujska“ šentviško delavstvo

V nedeljo 1. avgusta je bila otvorena obrtna razstava v lepem Št. Vidu nad Ljubljano. Najvažnejše mesto na razstavi zavzema razstava pohištva. Razstava je zares lepo urejena. Vsak obiskovalec bo moral dati polno priznanje mojstrom, ki na njej razstavljajo. V še večji meri pa bi bilo treba priznati veliko sposobnost in izurjeno roko, če ne že kar umetniško zmožnost, mizararskim pomočnikom, kar vse kažejo izdelki, katere tu lahko vidimo.

Zato niso neosnovane zahteve mizararskih pomočnikov v Št. Vidu po zvišanju njihovih zaslužkov. Tu šele prav vidimo, kako utemeljeni so vsi razlogi, katere poudarjajo zastopniki pomočnikov pri mezdah pogajanjih.

Ob otvoritvi razstave je imel zastopnik slov. obrtnikov govor, s katerim se mizararski pomočniki in vsa delavska javnost ne more strinjati. Ni naš namen, prerekati se z gospodom Vrhovcem, krojaškim mojstrom iz Št. Vida, radi njegovega govora ob otvoritvi. Hočemo le povedati javno nekaj naših pripomb k temu govoru, da si bomo na jasnem.

G. Vrhovec je uvodoma poudarjal, da brez marljivega sodelovanja mizararskih pomočnikov razstava ne bi bila tako popolna, kot je. Se strinjamo! Gospod pa je takoj zatem tudi dejal, da danes žal ne vlada med mojstri in pomočniki nič več tista sloga, kakor nekdanj. Tudi to je res in ni prav, da je tako. Toda pri tem se samo po sebi vsiljuje vprašanje, katerega pa si g. govornik ni stavil in nanj ni odgovoril. Vprašanje namreč, kje je tisti vzrok, da je soglasje med mojstri in pomočniki izginilo. Upali smo, da g. govornik ne bo dejal, da so tega krivi kaki hujskači, ki podžigajo pomočnike k odporu proti mojstrom. Upali smo, da so to tudi že v Št. Vidu zastarele fraze. Motili smo se. G. govornik je mirno dejal, da so vzrok nesloge »hujskači«. Po našem mnenju pa bo pravi vzrok drugje — v dejstvu, katerega kaže vsakdanje življenje po šentviških delavnicah. In to dejstvo je, da je nekoč videl naš mojster v svojem pomočniku tudi človeka. Danes pa so žal zelo redki tisti mojstri, ki so v razmerju do pomočnikov še ohranili to pravo krščansko pojmovanje delovnega razmerja. Največkrat vidijo danes mojstri v pomočnikih le sredstvo za dosego čim večjega dobička. Pozabili so, da je pomočnik prav tako človek, ki hoče človeka vredno in stanu primerno živeti, kakor oni sami.

Sporom med mojstri in pomočniki, spoštovani g. Vrhovec, niso vzrok »hujskači«. Prav na isti način se, g. Vrhovec, upirajo upravičenim

delavskim zahtevam za večji košček kruha vsi kapitalistični podjetniki. Vsi vemo, da so s »hujskači« misljeni zavedni delavci, posebno vodilni člani strokovnih organizacij. Zakaj g. govornik tega ni odkrito povedal? Po njegovem mnenju so ti »hujskači« največje zlo in edina ovira za razmah obrtništva v Št. Vidu. Takih ljudi da mojstri ne bodo več trpeli v svojih delavnicah.

Prav! Edino učinkovito sredstvo, da se bodo mojstri za daljšo dobo iznebili »slabih« pomočnikov in da bodo imeli samo »dobre«, pa je, da jih plačajo, prav krščansko pravično plačajo, kolikor s svojim delom zaslužijo. Vsa druga sredstva se bodo izkazala samo kot prilivanje olja v ogenj. Nizki zaslužki, pomanjkanje in stanu neprimerno življenje pomočnikov — to so tisti »hujskači«, ki so se zajedli med vaše delavce, gg. mojstri in delodajalci! Če bodo še naprej vladale po šentviških delavnicah take razmere, kot so danes, potem se »hujskačev« ne boste nikoli rešili! Posebno še, če bodo, kakor se to dogaja ravno pri g. Vrhovcu, pomočniki morali garati po 14 ur dnevno in še več pri dosedanjih zasluških in ob tako pičli hrani.

Zato je, milo rečeno, huda krivica, če obmetavajo mojstri zavedne pomočnike s »hujskači«, če si hočejo na docela zakonit način s strokovno organizacijo pomagati do znosnejših razmer. Dajte krinko z obraza in odkrito povejte, kar v resnici mislite!

Vsa delavska javnost z zanimanjem zasleduje težko borbo šentviških mizarjev za kolektivno pogodbo in za večje plače. Delavstvo je pričelo trditi delodajalcev pokazalo obznanje vredno zavednost in disciplinarost. Zato je gotovo, da bo s svojimi zahtevami v borbi pod vodstvom JSZ slej ko prej uspelo, če bo znalo še naprej ohraniti mirno kri, kakor jo je znalo doslej. Delavstvo ve, da se ne sme pustiti izzvati k tistemu, k čemur so ga gg. delodajalci že poskušali izzvati, to je k divji stavki. Zavednost šentviških mizarjev bo morala prenesti bržkone še več takih in podobnih preizkušenj. Dosedanji razvoj te borbe dokazuje, da ji je delavstvo doraslo, da je v sebi močno in da krivično postopanje delodajalcev jekleni njegovo voljo do zmage.

Šentviški mojstri pa razvijajo pred vso slovensko javnostjo žalostno sliko svoje velike nesocialnosti in trdosrčnosti napram svojemu delavstvu. Njihovo čisto kapitalistično in nekrščansko mišljenje je vredno ostre graje in tudi zaslužene obsodbe!

## Skrb za brezposelne

Skrb za brezposelne nameščenec in delavce v naši državi je na žalost zelo skromna. To nazorno dokazujejo podatki v »Socialnem arhivu« Borz dela za Jugoslavijo. Iz njih je razvidno, da so naše borze izplačale v letu 1936 v celoti 15.213.764 din, in sicer 148.589 brezposelnim delavcem in nameščencem.

Zanimivo je, da tvorijo nameščenec nekako desetino po številu vseh zavarovancev in da je baš nameščenec danes mnogo brezposelnih ali pa se potikajo po raznih službah za neke »pare«, ki so podobne bolj milodaru, kakor pa plačilu za pošteno delo. In ako upoštevamo dejstvo, da nameščenec na splošno več plačujejo za brezposelni fond kakor delavci, tedaj pridemo do zaključka, da vplačujejo nameščenec redno letno okrog 25% vseh prispevkov za slučaj brezposelnosti. Iz statistike pa vidimo, da so prejeli nameščenec v celoti v vsej državi od gornje vsote razdeljenih brezposelnih podpor le 2,6% dajatev ali 392.684 din.

Krivo je tu najbrže dejstvo, da nameščenec svoje pravice malomarno uveljavlja oziroma se kot brezposelni sploh ne prijavlja pri Borzi dela, ker so dajave malenkostne in uradna »procedura« mučna in okorna. Sicer pa tudi če bi dobil odgovarjajoči prispevek brezposelne podpore, si z njo ne bi mogel mnogo pomagati, kajti povprečno je dobil v preteklem letu brezposelni podpore 102,30 din.

## Viničarji

Zopet moramo sporočiti našim članom Posmrtnskega sklada, da imamo smrtni primer. Pri skupini Fram — na Zg. Polskavi — je umrla tovarišica Šlegl Katarina v starosti 84 let. Svojem se izplača 1000 din posmrtninske podpore. Zato moramo razpisati zbirko za 73. in 74. primer; 73. za omenjeni primer, 74. pa kot izredno zbirko (letos drugo) za dopolnitev rezervnega fonda, ker ena zbirka ne prinese potrebne vsote za eno celo posmrtnino, radi prenizkega števila redno plačujočih članov Posmrtnskega sklada. — Pozivamo vse člane, naj pridobivajo novih, da ne bo potrebno izredno zbiranje. — Blagajnik.

## Papirničarji

Količevo. Dne 31. julija nas je zastopil predsednik naše skupine tov. Jože Avsec. Bil je naš predsednik, odkar naša skupina obstoja ter je bil vedno zelo agilen in neustrašen bорец za delavske pravice. Bil je vzoren član JSZ ter je v procvit organizacije žrtvoval skoraj ves prosti čas. Zato ga bo naša skupina težko pogrešala ne samo kot predsednika, temveč tudi kot nesebičnega in dobrega tovariša. Zelimo mu obilo sreče in uspeha v njegovi novi službi. — Količevci.

V nedeljo  
DELAJSKI TABOR  
pri Sv. Urhu v Dobrunjah

Spored:

Ob 4 zjutraj budnica.

Ob 8 dop. zbiranje v Zadvoru, nato skupen odhod k Sv. Urhu z godbo na čelu.

Ob 9 dop. sv. maša z ljudskim petjem na prostem. Pele se bodo tele pesmi: 1. Kraljevo znamenje križ stoji; 2. Ti o Marija; 3. Mogočno se dvigni nam spev iz srca; 4. Lepa si roža Marija; 5. Povsod Boga.

Ob 10 dop. zborovanje. — Govorijo: dr. Andrej Gosar in Joško Jurač.

Ob 3 do 4 popoldne ogled tovarne v Vedčah, nato razvedrilo na Friškovcu. Vstopnine ni, prostovoljni prispevki. — Sodeluje godba iz Dev. Marije v Polju.

Članstvu JSZ  
v Št. Vidu in okolici

8. avgusta bo priredila skupina papirničarjev JSZ v Vevčah delavski tabor pri Sv. Urhu v Dobrunjah. Dolžnost vseh tovarišev in tovarišic je, da se ga v čim večjem številu udeležimo, da s tem pokažemo delavsko zavest.

Odhod s kolesi bo ob pol 7 zjutraj izpred šole v Št. Vidu. — Odbor.

Potreba po reorganizaciji brezposelnega zavarovanja je zares velika. Toda na vsak način odsvetujemo, da bi se nameščenec potegovali za ločeno brezposelnostno zavarovanje. Nameščenec sami brez delavcev bi slabo odrezali v svojih zahtevah, ker je nameščenska edinstvo in stanovska zavednost minimalna. Delavec gre v štrajk za svoje pravice. Nameščenec pa sprejme, kadar treba, vse pogoje delodajalca, če hoče, da ni brezposeln. Delavec vse riskira zase in za tovariša. Pri nameščencu je položaj drugačen. Zato je pravilno naše stališče, da bomo le ob rami delavca mogli doseči ugodnosti socialnih zavarovanj in nikdar ne sami zase. Sicer pa niso delavci razred zase. Vsi živimo od dela in eno smo. Zato ne delimo moči po nepotrebnem v posmeh delodajalcem in v škodo nas samih. Pravice pa, ki jih mi sami danes uživamo, smo jih dosegli in jih uživamo, v kolikor so praktično izvedene, tudi po delavskih organizacijah, in jih brez delavcev danes ne bi imeli.

Nameščencem je potrebno, da postanejo zavedni, da se organizirajo in se v lastni organizaciji zavarujejo proti brezposelnosti. Kajti na žalost je mnogo nameščenec neorganiziranih, kar je v prid le nekaterim izkoriščevalnim delodajalcem, ki danes za prazno ceno najemajo nameščenske moči. Le v stanovski organizaciji je naša rešitev! Dolžnost nas vseh je, da to zavest med nameščenci širimo v prid našemu stanu.

Skupina kovinarjev JSZ  
na Jesenicah

bo priredila v dneh 14. in 15. avgusta

slavnostno  
blagoslovitev in  
razvitje prapora

pod pokroviteljstvom staroste

Jožeta Gostinčarja.

V soboto, 14. avgusta ob 8 zvečer slavnostna delavska akademija v počastitev botra Jožeta Gostinčarja in botrice Justine Lazarjeve.

V nedeljo, 15. avgusta ob 9 dopoldne sv. maša v župni cerkvi in blagoslovitev prapora. Po maši zabijanje žebeljev v prapor pred cerkvijo. Nato pohod na zborovalni prostor, kjer bo zborovanje, na katerem govorita tov. Jože Gostinčar in Joško Jurač. Ob 3 popoldne razvedrilo z godbo, petjem, srečolovom itd.

Delu slava — delu čast!

## Lesno delavstvo

Vuhred. Lesno delavstvo v dravski dolini je v zelo obupnem položaju. Kljub dejstvu, da se cene lesu porasle za celih 70—90 odstotkov, se plače delavstvu niso prav nič zboljšale. Pač pa so se življenjske potrebine močno podražile in se obetajo še bolj podražiti. Lesni delavci iz okolice Vuhreda so se prvi zganili in se odločili nastopiti za svoje pravice. V nedeljo 1. avgusta je bil v Vuhredu lepo obiskan sestanek, na katerem je govoril tov. Kores Martin iz Maribora. Vsi so razumeli, da bi le organizacija mogla postati rešitev. Sestavil se je odbor zaupnikov, ki bo sedaj imel nalogo, izvesti organizacijo do podrobnosti. Delavstvo je tu precej pod vplivom lesnih podjetnikov in bo prva naloga, zbuditi med delavstvom odločnost in zavest. Ko dosežemo to, je led prebit in organizacija tu. Tovariši! Nihče se vas ne bo usmilil, nihče vam ne bo dal, kar vam gre! Sami si boste morali vse priboriti, sami si pomagati z geslom, da je le v slogi moč.

Slovenska Bistrica. Na gozdnem veleposstvu dr. Leopolda Attemsa je zaposlenih okroglo 200 gozdnih in lesnih delavcev. Tu je tudi tovarna za izdelovanje klinčkov, ki se rabijo v čevljarstvu obrti. To delavstvo je popolnoma neorganizirano in ni čuda, ako je plača delavk pri strojih omenjene tovarne samo 90 par na uro. Delavstvo iz te tovarne se je že do zadnjega organiziralo v JSZ. V nedeljo 1. avgusta pa je bil širši sestanek za ostalo gozdno in lesno delavstvo. Na sestanku je govoril o položaju lesnega delavstva, o delavski zakonodaji in potrebi strokovne organizacije tov. Peter Rozman. Vsi navzoči so se izrekli za organizacijo JSZ. Izvolil se je odbor zaupnikov, ki bo skrbel, da se organizirajo vsi tukajšnji lesni in gozdni delavci.

Obtožencem za umor Rudolfa Dolinarja je bilo sojeno pretečeni teden v Celju pred malim senatom okrožnega sodišča. Obsojeni so bili: Reja na 5 mesecev strogega zapora, Viktor Dugina, ki je priznal, da je zabodel Dolinarja v hrbet, 3 leta ječe, 11 drugih obtožencev na 4 mesece strogega zapora, eden na 3 in pol meseca, eden na 5 mesecev strogega zapora in vsi na plačilo sodnih stroškov. Razen treh so bili vsi obsojeni le pogojno na 2 leti. Na svobodo so bili izpuščeni vsi razen Dugine.

O konkordatu je govoril preds. vlade dr. Stojadinovič na banketu ob priliki otvoritve prve tovarne za aluminij v Lozovcu pri Sibeniku. Med drugim je dejal: »Gotovo mi boste vi in cela država dovolili, da grem sedaj malo na odmor. Še nikoli doslej nisem moral vzdržati tako težke borbe, kakor zadnje dni. Težka je bila zato, ker se je bilo treba boriti proti dvema nevarnima nasprotnikoma. Od teh se imenuje eden zmota, drugi pa strast. Zmota je bilo verjeti, da bi bila po sporazumu s katoliško cerkvijo oškodovana pravoslavna. Tega jaz ne bi nikoli dovolil in je to sploh nemogoče. Strast naših političnih nasprotnikov pa je umetno povečevala to zmoto in namerno spremenila sveti božji hram v politično pozornico. Osebnost sem vse storil, da obvarujem cerkev od teh navideznih prijateljev, ki so ji te dni prizadeli veliko škodo. Jaz se bom še nadalje trudil, da bodo vse vere po zakonu enake, a da tudi nobena ne bo nad državo!«

Med Italijo in Italijo se vodijo zavita diplomatska pogajanja za ublažitev globokega razdora, ki je nastal v prvi vrsti med njima radi italijanske zasedbe Abesinije. Pobuda je prišla iz Rima. Italija bi hotela Anglijo pripraviti, da bi ji priznala Abesinijo, Italija pa bi se umaknila iz Španije in nehala ogrožati angleške in francoske interese v zapadnem delu Sredozemlja. Med drugim stavlja Italija tudi ta tihi pogoj, da se odstrani iz angleškega zunanjskega ministrstva dosedanji njegov šef Anthony Eden.

O vojni in miru je govoril ameriški general Pershing v Franciji, ko so odkrili spomenik v svetovni vojni padlim ameriškim vojakom. Povedal je: Mir danes na svetu ni zagotovljen. Še vedno vladata nezaupanje in mržnja. Oboroževanje in razsipanje z denarjem radi nje naraščata. Če ne bomo našli zdravila za to neumnost našega časa, bodo postale razmere obupne. Reči moramo, da bi nova svetovna vojna pripeljala do propada naše civilizacije. Vedno moramo biti pripravljeni na nevarnosti, ki jih čisto ustvarja nerazumevanje med vodniki narodov, a še večkrat njihove nepotrebne ambicije. Za obrambo naše podedovane svobode moramo biti pripravljeni žrtvovati vse.

Predsednik Roosevelt je govoril ob isti priliki po radiu: Danes znova potrjujemo svojo vero v ideal demokracije. Pred 20 leti smo vstopili v vojno, da bomo imeli ta ideal. Francija in Amerika ne želita osvajati drugih dežel. Obedve hočeta živeti v miru z vsemi narodi. Obe iščeta prijateljstvo s prijatelji svobode.

Romunski kralj je končal svoje potovanje po zapadni Evropi, kjer je poročal o romunski zunanji politiki posebno glede na zadnje poljsko-romunsko zblizanje. V Parizu in v Londonu je dobil take nasvete, da je opustil svoj nameravani obisk pri Hitlerju in preko Italije prišel v Jugoslavijo na obisk h knezu Pavlu.

Turški vojaški manevri se bodo vršili v Traciji, v pokrajini med Grčijo in Bolgarijo. Sodelovalo bo pet divizij pehote, ena konjeniška in ena motorizirana brigada in več letalskih eskadril.

V znamenju boja proti katoliški cerkvi so v Nemčiji izgnali iz njihove lastne bolnišnice usmiljene brate. Zaposlili so jo morali v nekaj urah, čeprav so imeli v oskrbi okoli 800 bolnikov. Pričakujejo, da bo letošnji kongres narodno-socialistične stranke naperjen v prvi vrsti proti katoličanom.

Nemška težka industrija je energično nastopila proti »boljševizmu« poveljnika nemške štiriletke Göring, ki ji je vzel železo. Vsi »težki« industriji s Kruppom in Thyssenom na čelu so se zbrali in sklenili ostro opomenico, katero so poslali Hitlerju in Schachtu. Doslej še ni poročil, če je bil kateri od njih že zaprt zaradi tega, kakor delajo z njihovimi delavci, če le z mezinem mignejo. Göring jim je že zašel v časopisju ostro odgovorjati. Začenja se borba, ki bo morda razkrla še zanimiva ozadja tajnih bojov, ki jih bide sedanji nemški režim proti številnim svojim nasprotnikom: Prvi so bili judje in boljševiki ter marksisti, za temi so prišli protestanti, za njimi katoličani in sedaj še tisti, ki so Hitlerja dejansko spravili na oblast.

Japonci so z odločnim vojaškim pohodom zavzeli prejšnje glavno mesto Kitajske Peking in s tem zaključili prvi del svojih sedanjih načrtov. Izjavljajo, da je le od Kitajcev odvisno, če se bo vojna nadaljevala.

Trbovlje. Iz naše fare odhaja na novo službeno mesto v Celje g. Ksaver Korban. Bil je med nami zelo priljubljen. Poleg svoje dušnopastirske službe se je tudi zelo zanimal za socialen položaj našega delavstva. Sodeloval je pri strokovni skupini rudarjev, pomagal je vedno z dobrimi nasveti. Večkrat je predaval na sestankih in vzpodbujal člane. Članstvo skupine se mu za vse prav iskreno zahvaljuje in mu želi na njegovem novem službenem mestu obilo božjega blagoslova.

Trbovlje. Čudna usluga. »Delavska Politika« z dne 28. 7. poroča pod naslovom »Otroška kolonija se je vrnila z morja«, da so se otroci v koloniji, katero je vodil g. Alič Anton, zredili kar po 6 kg. — V istem dopisu pa poroča, da so nekaj otrok iz Trbovelj poslali krščanski krogi na morje iz političnih namenov in da so ti otroci gladovali. — »Slovenec« dopisnik iz Trbovelj tudi poroča dne 31. 7., da so res bili otroci kolonije g. Aliča dobro oskrbljeni. O drugi koloniji pa molči. Res čudno je obnašanje »Slovenca« dopisnika iz našega kraja.

Brezica. Delavsko podporno društvo na Breznici bo v nedeljo, dne 8. avgusta, praznovalo 10-letnico svojega obstoja z blagoslovitvijo novega društvenega prapora, katerega so krasno izdelale č. šoleke sestre v Mariboru. Društvo si je že pred leti zamislilo svojo zastavo, ker pa je bilo nekaj nesoglasij radi nabave, se je sklenilo šele na letošnjem običnem zboru, da ob priliki 10-letnice razvije svoj željeni prapor. Praporu bosta kumovala gđ. Bizjak Tina iz Most pri Zirovnici in g. Rozman Jakob, trgovec iz Smokuča. — Dopoldne bo za umrle člane društva ob 10 v farni cerkvi na Breznici sv. maša. Popoldne ob dveh bo sprejem gostov na kolodvoru v Zirovnici, na kar se bo vršila slavnost v prostorih gostilne »Svetina«. Bo tudi srečanje in zabava. Sodeluje pa godba z Jesenic. — Vse delavstvo z Jesenic in Javornika ter ostalih krajev je

vabljen na to slovesnost, da se polnoštevno udeleži ter tako podpre res delavsko ustanovo, ki povsem pravično podpira bolne člane in jim daje po potrebi podpore. Te proslave naj se v prvi vrsti udeleži delavstvo iz kovinarskih obratov, predvsem pa naj v celoti sodeluje pri prireditvi redno članstvo. — Odbor.

Jesenice-Javornik. Od 1. do 15. avgusta se bodo vršile ordinacije za družinske člane samo v času od 2. do 4. ure popoldne. Ordiniral bo g. dr. Čeh Milan.

G. dr. Keržan Bartol do navedenega dne ne bo ordiniral. V slučaju potrebe zdravnikovega obiska na domu je treba v tem času poklicati g. dr. Čeha Milana in to k vsem družinskim članom brez razlike na njih bivališče, kolikor so spadali že prej v področje obeh imenovanih zdravnikov.

Za mesec avgust se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe v nedeljah, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče: 8. avgusta 1937 g. dr. Čeh, Milan, 15. avgusta 1937 g. dr. Čeh Milan, 22. avgusta 1937 g. dr. Keržan Bartol, 29. avgusta g. dr. Čeh Milan.

## Rudarski denar na varno!

Trbovlje, 2. avgusta. Ze dalje časa se je med rudarji šušljalo, da večletni blagajnik Hrušaver Alojz ne vodi v redu blagajno »godbenega fonda« II. rud. skupine in »Društva za varstvo otrok in za mladinsko skrb« v Trbovljah. Na zadnjem sestanku 28. julija v Delavskem domu pa je na pritisk delavstva poročal g. Pliberšek Franc javno o teh poneverbah sledeče: V blagajni godbenega fonda 15.148,50 din, v blagajni društva za varstvo otrok in mladinsko skrb 9.251,58 din, posojilo iz blagajne bratovske skladnice za potnino v Beograd 1000 din, katera je Hrušaverju bila v Beogradu povrnjena in bi moral to vsoto vrniti bratovski skladnici. Celoten primanjkljaj znaša torej 25.400,08 din.

Denar v te blagajne se zbira od delavstva z odtegljaji mesečno po 1 din. Ta odtegljaj je dovoljen od rudarskega glavarstva. Blagajno godbenega fonda nadzira II. rud. skupina, blagajno »Društva za varstvo otrok« pa poseben odbor, v katerem imajo sedaj večino socialisti.

Iz gornjega sledi, da delavski denar ni več varen in zahteva večina delavstva, da se ti fondi prenesejo v blagajno bratovske skladnice in naj ne bodo več pri II. rud. skupini. Delavstvo naproša rudarsko glavarstvo, da to odredi. Težko prisluzen denar delavstva naj se zbira tam, kjer bo varen in se bo uporabljal za določene svrhe.

## Vevška papirniška restavracija

sprejema abonente na celodnevno ali samo opoldansko hrano.

V slovenjgraški bolnišnici je umrl in bil na tamkajšnjem pokopališču pokopan 29. julija našim starejšim tovarišem dobro znani Avgust Cvikelj, star 38 let. Doma je bil iz Črne na Koroškem in je najprvo vihtel rudarski kramp. Že leta 1919 se je pokojnik pričel udeleževati v strokovni organizaciji in je kmalu potem postal strokovni tajnik takratne zveze tovarniškega delavstva JSZ, nato pa centralni tajnik JSZ. Pri začetni Delavski zbornici je vršil prva organizatorijska dela in za tem nastopil mesto tajnika pri Delavski zbornici v Splitu. Po odhodu iz Splita je bil težko borbo za življenjski obstanek, ker ni imel sreče, da bi dobil primerno zaposlitev. Skrb za kruh ga je gnala sem in tja in se je končno znašel pri novoustanovljeni ZZD. Kot delavec je bil iskren strokovničar. Naj počiva v miru!

## Delavska tiskarna

Naši zadružniki nas vprašujejo za razne malenkosti, ki so pa tudi važne. Ako ne bodo posebne stvari, bomo odgovarjali kar pod našo rubriko v »Delavski Pravic«. — Križnik — Trbovlje: vzeli na znanje; plačano 100 din. Sušnik — Perovo: 28. 7.; plačano 50 din. Eržen — Hrastnik: 3. 8.; plačano 200 din.

### I. Delavsko konzumno društvo

prodajalna D. M. v Polju  
Postrežba točna — cene nizke  
3% popust.

### Terezija Černe

trgovina z mešanim blagom  
in parna pekarna  
**Dobrunje**

### Gostilna in trgovina

**pri „FRANŽETU“**  
**Marija Bricel, Sostro**

### Gostilna in mesarija

**Anžič Miha**

Dobrunje št. 57.

### Gostilna in trgovina

**Anton Novak**

Štepanja vas - Ljubljana.

### Trgovina

**Jože Gorjup**

Dev. Marija v Polju

## Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley

Poslovenil Radej Ciril

Pač pa se je Ivanka Cookova nekam zakrknila, kadar je odmaknila oči od velike sramote družabnega sistema in prišla med moške in žene, ki so živeli v tej družbi. Ženske in otroci so gladovali, pa tudi moški, ali nihče se ni zganil. Nekateri so bili zadovoljni, drugi so menili, da je vsako dejanje, ki ga poedinec stori, brez zmisla. Ljudje so trpeli, a nikdo ni storil ničesar, da bi se lice sveta preobrazilo. Iz istih sestavin, ki so tvorile bedo, bi se dala napraviti sreča, če bi jih malo drugače porazdelili in porazmestili. Toda tisti ljudje, ki so imeli dovolj jesti in so si lahko kupili obleko, kadar so potrebovali, ljudje, ki so si lahko privoščili kino in so šli lahko za en teden na letovanje, ti ljudje so bili zadovoljni in so mislili, da se svet pravilno vrti. Žena je sovražila tiste ljudi, ki so pripustili, da se je strgala zavesa, ki je zakrivala ognjišče delavske družine in da so se pokazala v vsej nagoti srca in duše ljudi, ki so sedeli ob ognjišču in se razgovarjali o stvareh, ki jih družijo med sabo. Siti ljudje so dovolili, da se je to dogajalo njihovim tovarišem in niso vedeli, kaj delajo. Ivan je bil zaradi tega zelo potrpet; sovražil je veliko dejstvo, da je družba tako krivično urejena. Ivanka je sovražila svoje tovariše, ne izvzemši njenega moža in sovraštvo se je zrcalilo v vsem njenem dejanju in nehanju. Če je videla ženske, ki so se ob nedeljah sprehajale v novih oblekah, se je sovraštvo predramilo v njej in vzplamtelo. Zato ni ob nedeljah nikoli šla iz hiše. Nekdaj je tudi ona ob nedeljah zvečer pohajkovala po sosednem občinskem trav-

niku. Oblečena je bila prav tako elegantno kakor vsaka vaška dekla, da celo nič slabše kot kaka gosposka punca iz Pirleya. Pa njen Jankec, kako je blestel v svoji novi obleki. Dokler se ne bo mogla zopet tako lepo obleči, ne pojde iz hiše, je prisegla.

Wingrovljani so ljubili svojo vas in nje ubrani nastroj. Nedeljska tihota v vasi jim je bila bogat vir počitka in odmora. Sanjali so, kakor je sanjala njihova vas. Ivan Cook in njegova žena, oba sta sovražila svojo vas ob nedeljah. Nedvomno bi jo bila oba ljubila, če bi bila mogla okusiti po trdem, poštenem delu v tednu. Toda tri leta življenja, ki je bilo le životarenje, so ubila v njih zmisel za toplino in smeh v življenju. Možu je ostal le še njegov pogumni, a resnobni optimizem, žena pa je ostala cinično brezčutna za vse na svetu. Oba sta se še držala lepih navad ob nedeljah, toda tiste prave nedelje nista mogla doživljati, nedelje, ki je bil za druge dan počitka po trdem delu. En dan je bil na zunaj in na znotraj podoben drugemu. Nedelja je bil le še puščobnejši dan, da bi človek kar znorel in okostenel od dolgočasje.

»Pojdi, Janko, in se umij, Turtonovi prihajajo. Čas je, da greš!« je spregovoril mož.

Janko je počasi prikoracal k pipi, kjer je čakal oče. Ni prišel rade volje kakor ob delavnikih, ko je komaj čakal, da odide k svojim kričavim sošolcem.

»Atek, ali si kdaj hodil v cerkev?« je žalostno vprašal.

»Ko sem bil majhen, sem moral hoditi trikrat ob nedeljah,« je odgovoril oče in globlje pomočil dečkovo roko v vodo. Nato jo je zopet potegnil iz vode in jo namilil. »Pa tudi, ko sem bil že velik, sem hodil v cerkev.«

»Jaz pa ne bom hodil, ko bom velik,« se je predrznil deček.